

IN DIT NUMMER

GESCHIEDENIS

- 1 **Gent, een bakermat van democratie en socialisme**

COLUMN

- 3 **She decides...**

ACTUALITEIT

- 4 **De rechtse uitdaging en linkse alternatieven in internationaal perspectief**

IN HET HART

- 6 **Frans Masereel. Grafische novellen als spiegels van de hoop**

MAÎTRE À PENSER

- 7 **De onrustwekkende vraag van Jean-Charles Sismondi**

MUZIEK

- 9 **Muziek en identiteit in Vlaanderen en Zuid-Italië**

BOEKENWURM

- 10 **Populisten: wat ze beweren, wat ze doen en hoe ermee om te gaan**

AKTIEF LITERAIR

- 12 **Kortgeknipt. De pijn achter het *niño de la guerra* zijn**

ACTUALITEIT Ingo Schmidt schreef op vraag van Aktief een beschouwend stuk over de toekomst van links en de politieke betekenis van rechts populisme

MAÎTRE A PENSER Ronnie De Fossé brengt Jean-Charles-Léonard Simonde de Sismonde in herinnering, de man waar Marx de mosterd haalde

MUZIEK Michel Huyseune bespreekt een interessante sociologische studie van Alessandro Mazzola over muziek en identiteitsvorming

GESCHIEDENIS

Gent, een bakermat van democratie en socialisme

Interview met Joost Vandommele. Interview afgenomen en bewerkt door Jan Stacino en Sven Lauwers

JOOST VANDOMMELE IS GEDIPLOMEERD GIDS VAN GENT, DE LEIE- EN BLOEMEN-STREEK. Ook voor het Masereelfonds gidste hij talloze wandelingen of gaf hij vaak lezingen. Met zijn boek *Gent, een bakermat van democratie en socialisme* ontgint Joost Vandommele een te weinig geëxploiteerde goudmijn: de geschiedenis van Gent en meer bepaald haar sociale geschiedenis. Maar, in tegenstelling tot wat de titel laat vermoeden, is het boek niet alleen relevant voor lezers met interesse voor Gentse geschiedenis, want Vandommele gaat tot ver buiten de grenzen van die stad. Bovendien wil hij verwondering wekken, inspireren, bewustzijn oproepen of versterken en aanzetten tot hernieuwde sociale strijd.

Vanwaar uw historische interesse en meer bepaald voor de sociale geschiedenis van de stad Gent?

Het is een familietraditie. Mijn grootvader heeft zich in de romantische tijd al verdiept in geschiedenis en mijn vader heeft een geschiedenis van het fruit en de groenten geschreven. Hij heeft dat in eigen beheer uitgegeven. Mijn vader nam ons mee wanneer hij op pad ging. Het zat er met ander woorden wel in. Ik heb de overstap gemaakt naar het socialisme. Die interesse had ik van kindsbeen af. Dat begint gewoon te lopen en je pikt van alles op. Op een bepaald ogenblik heb ik er een streep onder getrokken. Het is niet af, maar ik wilde iets doen met de vergaarde kennis. Meer dan 40 jaar werk en vele voordrachten, wandelingen en artikels la-

ter wilde ik, ook omdat men er om vroeg, een synthese maken.

De vraag om een boek te schrijven kwam ook van mensen die naar je voordrachten luisterden of meewandelden?

Zeer zeker. Van de vakbond bijvoorbeeld. In het blad van ACOD-spoor zijn de eerste aanzetten gegeven. Daarin verschenen de eerste artikels. Meer en meer spookte de laatste 4 jaar het idee om er echt een boek van te maken in mijn hoofd rond.

Je zei dat je vader zijn boek in eigen beheer uitgaf. Dat deed jij ook. Vanwaar deze keuze?

Het is een bewuste keuze. Dit boek is zonder twijfel het belangrijkste werk dat

ik ooit geschreven heb. Er zijn nog een aantal kleinere zaken van mij uitgegeven, bijvoorbeeld een boekje over de Wereldtentoonstelling dat bij uitgeverij Snoeck verscheen. Maar ik bleef een beetje op mijn honger zitten waar het ging om de energie die men in de verspreiding stak. Bovendien moet je altijd een beetje volgen. Van de vormgever krijg je te horen welke foto's gepubliceerd kunnen worden, hoeveel er recht moeten staan, enzovoort. De technici maken zich meester van de inhoud en dat wilde ik vermijden. Nu heb ik naast de vormgever gezeten. Technisch kan ik het niet zelf, maar ik kon wel mijn mening geven. Wat in dit boek staat, is volledig hoe ik het wilde. Sommige zaken konden natuurlijk beter, een wat groter krantenartikel bijvoorbeeld. Hoe het er echt uit ziet, merk je natuurlijk pas achteraf. Er is niets dat perfect is, maar we hebben het zo goed mogelijk gedaan.

Het boek is naar onze bescheiden mening prachtig geïllustreerd. Maar laten we terug naar de inhoud gaan. Wanneer u over de middeleeuwen schrijft,

lees verder op volgende bladzijde

“*Gent was het meest geslaagd als model omdat het organisch groeide en op het juiste moment ontstond.*”

JOOST VANDOMMELE

verwijst u naar de slag van Bouvines. Filip Auguste verslaat daar de Duits-Engels-Vlaamse coalitie. U schrijft dat de Vlaamse graven, hoe Vlaamsgezind ze uit opportunistische redenen ook waren, eentalig Frans waren. Ook de Gentse elite sprak Frans. In tegenstelling tot de Brabantse elite. Kan u daar wat meer over vertellen?

Het graafschap Vlaanderen was natuurlijk leenplichtig aan de Franse koning en het hertogdom Brabant niet. Dat maakt al een groot verschil uit. De Vlaamse burgerij werd zodanig rijk – in de 13de eeuw werden in Gent gigantische kapitalen vergaard – dat men zich wilde spiegelen aan de adel. De code van de Europese adel was in die tijd – en is nog altijd – Frans. Men wilde dat kopiëren. De burgerij wilde tot de adel doordringen. De verfransing had ook te maken met de opvoeding en opleiding van hun zonen en dochters in Noord-Frankrijk en Parijs. Toch kan je het niet vergelijken met de verfransing in bijvoorbeeld de 19de eeuw omdat ik kan aantonen dat bijvoorbeeld de grafstenen van de patriciërs nog altijd in het Nederlands werden opgesteld. Dat was in de 19de eeuw niet meer het geval. Het is typisch dat men zich wil onderscheiden, uiteindelijk is er niet zo veel veranderd. Men wil tot de elite behoren en dat verklaart veel, zowel toen als nu.

Wanneer je schrijft over wevers en volders gaat het over corporatisme, maar ook over de strijd die ze tegen elkaar voerden. In zekere zin was er sprake van een zekere democratisering in de 14de eeuw, want wevers en volders namen hun plaats in de raad in en werden zo vertegenwoordigd in het bestuur. Maar is de tegenstelling tussen wevers en volders niet iets typisch voor Vlaanderen en het Vlaamse volk, want doorheen de geschiedenis zie je vele twisten terugkomen. Bijvoorbeeld antiklerikale twisten. Vaak wordt een onderlinge strijd gevoerd.

Wanneer de economie begon te stagneren en zelfs achteruit boerde in de 14de eeuw, zorgde dat voor veel onrust. De vraag hoe het verder moest met de economie werd door wevers en volders anders beantwoord. Onder meer omdat de volders in loondienst stonden van de wevers. Het ging dus om elementaire sociale conflicten. Wanneer volders en wevers op 2 mei 1345 slag leveren en 500 volders worden afgeslacht op de Gentse Vrijdagmarkt ging het in essentie om een loonconflict. Dat straalde onrechtstreeks af op het prestige van Jacob van Artevelde omdat hij het conflict niet kon vermijden. Er is zelfs een these die zegt dat van Artevelde vermoord werd door de wevers omdat hij indertijd ontvanger van belastingen was en in de jaren 1320 dus verantwoordelijk voor de boetes (het zgn. weversgeld) die werden opgelegd aan de wevers, die samenspannen met de revolutionaire boeren. Het is mogelijk dat de moord op van Artevelde ging om een afrekening die terug te voeren is tot de tijd waarin van Artevelde tot het reactionaire kamp behoorde.

De verdeeldheid tussen wevers en volders zie ik dus niet als iets typisch voor de Vlaamse beweging. Althans niet in die tijd. De Vlaamse beweging is overigens een 19de-eeuws product en de verdeeldheid in de Vlaamse beweging vanaf de 19de eeuw heeft volgens mij meer te maken met het ontstaan van de verzuiling. De concurrentie tussen de zuilen, de zieltjeswinnerij, heeft geleid tot die verdeling. Zelfs binnen de zuilen was er verdeeldheid, bijvoor-

beeld binnen de katholieke zuil met zijn verschillende standen.

Ongeveer de helft van het boek is gewijd aan de democratische en sociale strijd in Gent na 1830. Niet abnormaal, want voor die periode beschikt u over de meeste bronnen. Toch is het merkwaardig dat de sociale Vlaamse beweging ontstond uit de société Huet.

Huet is een zeer interessant figuur in die zin dat hij als zeer jonge intellectueel uit Frankrijk kwam met de opdracht om de Rijksuniversiteit te verfransen. Niet dat er les werd gegeven in het Nederlands, de colleges werden voornamelijk in het Latijn gegeven. Men heeft zich daar echter volledig op verkeken, want Huet kwam in Gent terecht met het idee om het volk kennis te laten maken met de ideeën van de Verlichting en hij stelde vast dat dat in Gent en Vlaanderen niet anders kon dan door gebruik te maken van de volkstaal. Hij schaarde een aantal jonge intellectuelen rondom zich die het progressieve deel van de Vlaamse beweging zullen vormen. De zus van Huet trouwde met Caesar Frédéricq, de vader van Paul Frédéricq. Die was op zijn beurt de kozijn van Cyriel Buysse. Frédéricq, Buysse, De Lovelings, McLeod vormen een hele kliek. Masereel zit er ook ergens tussen. Zijn stiefvader was de halfbroer van Hélène Martens, die aanvang

van Moyson hebt ontdekt in Robermont bij Luik. Hoe is Moyson daar terechtgekomen?

Heel eenvoudig, zijn broer woonde er. Emiel Moyson leed aan tuberculose en men heeft hem naar Haut Prez gebracht toen hij nog maar enkele weken te leven had. Hij werd er begraven op het enorme Robermontkerkhof. Een plaatselijk comité, er woonden toen veel Vlamingen in het Luikse, heeft voor hem een praalgraf gebouwd. Werner Vandenabeele zaliger heeft me gewezen op het bestaan van het graf, waar hij zelf naar op zoek was gegaan. Met de trein zijn we met de ganse familie naar Bressoux gereden aan de achterzijde van het kerkhof. Na kilometers stappen en lang zoeken, hebben we het graf gevonden, helemaal scheefgezakt zoals dat gebeurt met graven die niet onderhouden worden. Daarna hebben we de Bond Moyson getipt en hen aangezet om in stilte fondsen te verzamelen om het graf te restaureren. De mensen kennen de naam Moyson vanwege de associatie met het ziekenfonds. Maar kent men de erfenis van Moyson nog? Men is vele belangrijke figuren uit die tijd vergeten. De naam Bond Moyson werd pas 20 jaar na het overlijden van Moyson aan het ziekenfonds gegeven als een soort eerbetoon, maar een echte link met de figuur Moyson was er niet meer. Rond die tijd begon men

“

Ik vind dat de tijd gekomen is om Anseele te geven wat hem toekomt. Je kan over de Gentse sociale bewegingen van de 19de en 20ste eeuw weinig zeggen zonder over Anseele te spreken.”

JOOST VANDOMMELE

Verder in uw boek schrijft u dat de Belgische Werkliedenpartij kiest voor het Gentse model. Dat is een Vlaams model: zeer pragmatisch en weinig ideologisch. Is dit de reden waarom in het corporatieve model van Edward Anseele van het arbeiderszelfbeheer niet veel is terechtgekomen? Met vijandigheid tussen socialisten en anarchisten tot gevolg.

Tot het begin van de jaren '90 van de 19de eeuw was Ferdinand Domela Nieuwenhuis in Gent de grote publiekslieveling. Hij heeft nog persoonlijk kapitaal geïnvesteerd in de gebouwen van de Gentse corporatieve. Maar uiteindelijk zijn de anarchisten, dus ook Domela, uit de Internationale gestoten, ik dacht in 1896. In Gent had men een zeer praktisch model. In 1903 kwamen 500 Nederlandse sociaaldemocraten onder leiding van Troelstra kijken naar de Gentse verwezenlijkingen, want het Gentse model was iets om te komen bekijken. Niet alleen vanuit Nederland, maar ook vanuit landen als Frankrijk en Duitsland. Gent was het meest geslaagd als model omdat het organisch groeide en op het juiste moment ontstond. De honderden kopieën van *le modèle Gantois* hadden minder succes.

En economisch succesverhaal. Alleen al de gebouwen zijn daar getuige van. En ze hielden ook wat over, want in uw boek kunnen we lezen dat Gent dagblad Le Peuple subsidieerde. Vlamingen en Franstaligen één strijd?

Anseele werd ook tweemaal – in 1894 en 1898 – in Luik verkozen. Dat was een grote frustratie. In Gent kregen de socialisten ongeveer een derde van de stemmen. Dat was niet genoeg

20ste eeuw Kropotkin vertaalde en gehuwd was met Julius Mac Leod.... Masereel heeft overigens nog 6 maanden Duits gevolgd bij mijn grootvader René De Clercq in het atheneum van Gent. Dat is Masereel van pas gekomen toen hij naar Zwitserland vluchtte.

Een andere figuur waar u veel aandacht aan besteedt is Emiel Moyson. U schrijft dat in die tijd een osmose ontstond tussen de Vlaamse beweging en de arbeidersbeweging. Wat me toch intrigeert, is hoe u het graf

de geschiedenis te herschrijven en heeft men de elementen die niet van pas kwamen om respectabel te worden, geweerd. Men stapte mee in het beheer van allerlei zaken op Belgisch niveau. Het flamingantisme van Moyson mocht zeker niet benadrukt worden en werd zelfs best zoveel mogelijk verzwegen. Niet alleen bij Moyson trouwens. De osmose tussen Vlaamse beweging en arbeidersbeweging was weg. Het was daarom nodig om die geschiedenis nog een keer op te graven en uiteen te zetten in mijn boek.

om een parlamentszetel te veroveren in Gent. Pas vanaf 1900 met een systeem van evenredige vertegenwoordiging lukte dat. De solidariteit waarvan je sprak, was er niet alleen met Wallonië. Ook internationaal werd geld gegeven en geleend, bv. aan de SPD. Ik heb het vermoeden met het idee voor wat hoort wat: Anseele werd op een bepaald ogenblik woordvoerder van de Tweede Internationale. Door het succes van het Gentse coöperatieve model en de mogelijkheid om projecten te

subsidieren, kon zijn ster ook internationaal rijzen.

Net als Moyson lijkt Anseele een beetje vergeten. Er bestaat geen biografie over hem.

Tot voor kort was er voor bepaalde zaken nog een beetje gêne. Je mag niet vergeten dat Anseele in de laatste jaren van zijn leven veel kritiek heeft gekregen. De crisis van de jaren ’30 heeft het coöperatief model volledig laten imploderen en Anseele is als zondebok de woestijn ingestuurd. De man had vele gaven, maar uiteraard ook vele gebreken. Ik vind dat de tijd gekomen is om Anseele te geven wat hem toekomt. Je kan over de Gentse sociale bewegingen van de 19de en 20ste eeuw weinig zeggen zonder over Anseele te spreken. Hij was een geweldige organisator en kon zeer goed spreken. Wanneer hij speechte lag iedereen plat. Hij kon tegenstanders ook klein maken. Dat had je in die tijd nodig om de mensen te kunnen leiden. Wij romantiseren het vandaag misschien een beetje, maar om de rauwe arbeidersklasse in die tijd te brengen tot al die verwezenlijkingen moest je mensen al eens het zwijgen opleggen als het om trivialiteiten naast de kwestie ging. Overigens was een belangrijk deel van de arbeidersklasse bestendig onder invloed. Het was niet eenvoudig om de alomtegenwoordige drankduivel uit te roeien: denkende arbeiders drinken niet, drinkende arbeiders denken niet... Maar Anseele had ook oog voor de culturele verheffing van de arbeiders. Hij was een operaliefhebber en wanneer we kijken naar het feestlokaal van de Vooruit ging het voor hem onder andere om het toegankelijk maken van de opera voor de arbeiders. De Clercq heeft daar het libretto voor een opera geschreven.

Welke rol speelde Anseele bij de splitting van de Gentse universiteit?

In 1910 had je de actie van de drie kraaiende hanen, maar het was niet de socialist Camille Huysmans die naast de katholiek Frans Van Cauwelaert en de liberaal Louis Franck in 1914 het wetsontwerp ondertekende. Dan zien we plots de naam Anseele opduiken. In de Gentse gemeenteraad ging hij daar dan weer niet zo ver in. Hij was een realpoliticus en moest rekening houden met de liberalen, mocht het niet te hard spelen. Dat werd hem door de flaminganten aangewreven met als gevolg een eerste Vlaams-nationale lijst.

De ondertitel van je boek is “bakermat van socialisme en democratie”. Valt de Vlaamse beweging voor jou samen met de democratiseringsbeweging?

Voor mij gaat dat om culturele democratie. Het materiële en het geestelijke zijn beiden belangrijk. De democratisering van het geestelijke hield onder andere het gebruik van de volkstaal in. Dat het soms anders gelopen is dan het had moeten lopen, is nog een andere kwestie. De verwijdering tussen de sociale beweging en de culturele beweging is jammer, maar was misschien niet te vermijden. Precies omdat het sociale op Belgisch vlak gerealiseerd moest worden. Daar vorm-

den de Vlaamse eisen meer een hinderpaal of stoorzender voor. Vandaar dat men ze makkelijk langs de kant schoof. Het was een complex gegeven en in ieder geval was het niet simpel om de sociale en culturele eisen te laten samenvallen. En het kwam de machthebbers ook goed uit om beide bewegingen uit elkaar te spelen.

We zeiden eerder al dat uw boek prachtig geïllustreerd is. Op het zeer interessante schilderij van Hendrik Luyten – waarvan een afbeelding aan het einde van uw boek werd opgenomen – willen we toch nog even ingaan. Waarom heb je net dat schilderij opgenomen en hoe heb je het ontdekt?

Op het einde van zijn leven is Hendrik Luyten verzand in het Vlaams-nationalisme. Wanneer ik begin met het einde denk ik aan 1903 wanneer hij een school opricht in Kalmthout waar de jonge juffertjes van de Europese bourgeoisie les volgen. Hij werd er verliefd op een jonge Duitse en zal ermee trouwen. Daarom heeft hij in de Eerste Wereldoorlog van de Duitse bezetter de post gekregen van directeur van de academie van Antwerpen. Dat maakte hem daarna persona non grata in België. In de jaren ’20 kwam hij terug. Zijn bekendste werk is het monumentale schilderij in de IJzertoren, het Gulden Doek van Vlaanderen, waar trouwens veel onbekende activisten tussen staan. Zo kende ik hem, maar men heeft me erop gewezen dat hij in de eerste decennia als schilder sociaal-realistische schilderijen maakte: vissers die hun netten schoonmaken, steenbakkers, zandleurders, enzovoort. In de tijdsgeest van de jaren 1880, waarbij ik denk aan Van Gogh, heeft hij zich na het lezen van Zola’s *Germinal* (1885) gevestigd in de Borinage. Hij ging mee in de mijnschachten en tijdens de fameuze staking van 1886 had hij zijn schetsboek bij en heeft hij met alle scènes een soort montage gemaakt, een monumentaal werk van 10m op 3m.60. Dat schilderij reis-

de Europa rond en kreeg vele medailles. Uiteindelijk is het schilderij in de kelders van het Antwerpse Museum voor Schone Kunsten terechtgekomen. In Wallonië vindt men Luyten ook vandaag nog een collaborateur. En in Vlaanderen vindt men het een Waalse kwestie. Zo is het werk van Luyten tussen twee stoelen terechtgekomen. Ik hoop voor dit werk weer belangstelling op te wekken. Er zijn al embryonale plannen om het schilderij tentoon te stellen in een van de grote Gentse socialistische gebouwen. Met het standbeeld van De Geyter – de auteur van *De Internationale* – en met het graf van Moyson hebben we iets gerealiseerd. Dit kan een derde project worden. Als er geen mensen meer zijn die met hun hart iets opvolgen, als het louter academisch wordt, zullen veel zaken verdwijnen.

Joost Vandommele, *Gent, een bakermat van democratie en socialisme*, uitgegeven in eigen beheer, Gent, 2016.

Het boek is te koop bij Linx+, Watteestraat 10 te 1000 Brussel, www.linxplus.be/page/categorie/1005/Kopen.htm voor €30, portkosten inbegrepen.

COLUMN

She decides...

Jan Bastyns

Even terug naar half maart van dit jaar. De hemel werd clementer en mijn tuin één gewelddadig bordeel. Vooral de duiven. Zelfs mijn 16-jarige besneden kater kreeg hormoonstoten, weliswaar kortstondig en gevolgd door uitgebreide slaappauzes op de verwarming. Toen ik in mijn tuinvijvertje een bronstige mannetjespad een vrouwtje zag beklimmen en genadeloos minutenlang onder water drukken, kon ik het wanhopig gespartel niet langer aanzien. Om haar van de verdrinkingsdood te redden, bracht ik de glimmende brok parende pad met mijn visnetje aan wal. En kijk. Haar vracht geduldig torsend, baande het vrouwtje zich onmiddellijk een weg terug naar de poel des verderfs om daar de verkrachter zijn misdaad te laten voltooien. Instinct leerde haar blijkbaar dat vrouwtjespaden die prijs betalen om hun soort voor uitsterven te behoeden. Moeder natuur geeft dichter Aragon dus overschot van gelijk. “*La femme c’est l’avenir de l’homme*”. Zo werkt nu eenmaal het intelligent design van onze goddelijke schepper.

Deze tuintragedie deed me onwillekeurig terugdenken aan de toen net gehouden internationale conferentie naar aanleiding van de vrouwendag van 8 maart 2017 rond het thema, of liever de slogan “*She decides*”. Hoewel de procreatieve lotsbestemming van mijn vrouwtjespad lichtjaren verwijderd lijkt van wat de meeste hedendaagse mensenvrouwtjes in beschaafde context te beurt valt, blijkt de genderproblematiek van onrecht, betutteling, verkrachting en geweld nog steeds diepgaand de gemoederen te beroeren.

Terecht! Ik sta ongenueanceerd radicaal achter de doelstellingen van deze conferentie en veroordeel krachtig en wereldwijd elke vorm van achteruitstelling, verminking, verkrachting of sociaal geweld op de persoon van welke vrouw, van welke mens ook. En dit is geen politiek correct alibizinnetje. Dat Alexander De Croo als initiatiefnemend gastheer voor de conferentie ons land hierbij een vooraanstaande rol liet spelen, siert hem en kan ons alleen met trots vervullen.

Wat niet wegneemt – nu komt de klassieke *maar* - dat de zo geformuleerde basisdoelstelling van de conferentie, *She decides*, mij als mannetjesdier voor het hoofd stoot. Ik weet wel, het ging erom de gevolgen van de Trumpwaanzin – het wereldwijd droogleggen van projecten rond abortus en geboortebeperking - te verzachten met een, overigens succesrijke, *crowdfunding* in méér dan 50 landen. Maar het thema, of liever de slogan “*she decides*” heeft naar mijn gevoel, door zijn absoluut karakter en ongenueanceerd toepassingsveld, een agressieve connotatie. Het is blijkbaar ook geen geïsoleerd concept. Eind maart voerde de Belgische Conseil Francophone des Femmes, als reactie op de anti-abortusuitspraak van een prof aan de UCL, publieke acties met als thema: “*Maman si je veux, quand je veux, comme je veux*”. Duidelijker kan niet. Geïstrumentaliseerde mannetjes, gereduceerd tot, weldra vervangbare zaadaanbrengers in opdracht? Als vrouw zou ik bij zo’n statement de spontane, contraproductieve reactie vrezen: “Oké, maar trek dan uw plan!” En ziet een meerderheid van vrouwen en mannen het ouderschap wel zo?

Trump’s wereldwijde boycot van projecten rond abortus en gezinsplanning is gewoon misdadig. Hij promoot zo onwetendheid, ja zelfs het niet verlenen van bijstand aan vrouwen in nood! Dergelijke waanzin concreet counteren met zelf gegenereerde middelen is dus uiteraard een schitterend initiatief. Toch zag ik de doelstelling liever iets minder sloganesk geformuleerd.

In de nasleep van de conferentie en van de talrijke initiatieven rond 8 maart, bulkte de pers van hoopvolle reacties. Alhoewel. Ik wil jullie de teneur niet onthouden van één column, in De Standaard van 10 maart.

De tekst is van de hand van Maartje Luif, “journalist en schrijver” (niet journaliste en schrijfster). Een naar Leuven verkaste, avontuurlijk aangelegde, Amsterdamse die mensen bij het schrijven coacht en leeft van haar (overigens vaardige) pen. Een straffe madam, met een ideologische noorderwind bij ons beland. In haar column wilde ze “de scherven van de conferentie opruimen...”. Ongebreidelde zwangerschappen? Dodelijke illegale abortuspraktijken? Allemaal scherven dus, van een conferentie die naar Maartje Luifs gevoel voorbijging aan het zoveel acuter probleem van het “onbewuste, goedbedoelde seksisme, dat zich invreet in de maatschappij... een wolf in schapenkleren...(roodkapje *revisited*)”, een systeemfout...diep verankerd in onze maatschappij...en die we met z’n allen enthousiast in stand houden...” Voorbeelden? Een staatssecretaris die de vrouwen van zijn kabinet op 8 maart een bloemetje aanbood... Om als vrouw toch kotsmisselijk van te worden! En die tweet van de Leuvense politie met de weerzinwekkende boodschap “dat onze vrouwelijke collega’s hun mannetje staan!” Misdadig! Of erger nog. Een man die zijn vrouw als “hulpbehoevend poppemetje” behandelt door “haar koffer te dragen”. Foei! Walgelijk! Maar niet gepanikeerd. Maartje Luif reikt ook oplossingen aan en wil ons allemaal “een geweten schoppen”. Vrouwen, draag voortaan uw spullen zelf, en mannen, “onderdruk voortaan uw neiging om complimenten (aan vrouwen) in pasteltinten te verpakken”. Voilà. Daarmee zijn alvast de zwaarste problemen inzake vrouwenmishandeling opgelost. Alleen als de volgende conferentie zich eerst buigt over deze “achterliggende mechanismen van seksisme... is de schade misschien te overzien.” De scherven waarmee de conferentie van 2017 zich onledig hield, kunnen volgens Maartje Luif blijkbaar wachten. *First things first*.

Sorry Maartje Luif, niet boos zijn als ik even zurig natrap. Ooit deden vrouwen decennialang geen militaire dienst, verichtten geen nachtwerk en gingen tien jaar vroeger dan mannen met pensioen hoewel ze tien jaar langer leefden. En op uw eis voor genderquota bij de vuilnisophaling (de *mannen(!)* van de vuilkar), is het wellicht nog even wachten.

Ter verontschuldiging. Mijn vader was officier. Officiersvrouwen was betaalde arbeid destijds verboden. Erecode. Vrouw op huistroon. Als ik mijn ma of twee zussen (allebei professioneel actief) langs de straatkant liet lopen kreeg ik ervan langs. Mijn opvoeding trok wellicht diepe sporen. Vandaar deze column.

Et alors?